

De Meester Kackadorisprijs 2004 naar Paul van Dijk

C.N.M. Renckens

Voorafgaand aan het symposium werd op 23 oktober 2004 in het Bethaniënklooster te Amsterdam door juryvoorzitter mr. Th. J. Douma, mede namens de leden C.P. van der Smagt en R.A.P. Koene, het juryrapport voorgelezen. De spanning in de zaal was te snijden, toen Douma met vaste stem het oordeel velde:

De felbegeerde
Kackadoristrofee

Dames en heren,

Het aanwijzen van de winnaar van de Meester Kackadorisprijs – door veel instellingen en personen met een niet-zuiver geweten inzake de kwakzalverij nu al gevreesd - was voor de jury dit jaar geen al te moeilijke opgave. De genomineerden van de shortlist hebben zich weliswaar allen op onderscheiden wijze schuldig gemaakt aan de bevordering der kwakzalverij, soms in materiële zin, soms in ideële zin, maar zoals u weldra zult vernemen: één kandidaat stak met kop en schouders boven de rest uit.

Dat was niet Jurriaan Kamp, die met geld van een miljonair een New Age blad uitgeeft, waarin de reguliere geneeskunde wordt afgeschilderd als een machteloze sekte en waarin derde-rangs medici hun 'revolutionaire ontdekkingen' mogen uitventen. Daarvoor heeft zijn blad *Ode* toch een te gering bereik.

Voor Tineke de Nooij geldt weliswaar dat zij al een lange staat van dienst heeft in het kritiekloos lanceren van kwakzalvers, maar iedereen weet dat je roddelbladen niet echt serieus moet

nemen en datzelfde geldt a fortiori voor sensatiebeogende tv-programma's als destijds het *Derde Oog*, het *Zwarte Gat* en tegenwoordig bij de KRO *Wonderen bestaan niet*. Weinigen nemen deze informatie ernstig en dat zal zeker gelden voor de Tell Sell programma's waarvan iedereen weet dat ze betaald worden door degene voor wie reclame wordt gemaakt.

De Mondriaan Onderwijsgroep met zijn lesprogramma's 'complementaire geneeswijzen' is slechts één voorbeeld van de niet weinige onderwijsinstellingen die kwakzalversmethoden in hun curriculum hebben geïntroduceerd. De medegenomineerde faculteit der Farmaceutische Wetenschappen te Utrecht en sinds kort ook de (niet-genomineerde) Hogeschool Amsterdam doen bijvoorbeeld hetzelfde. Het is buitengewoon kwalijk dat deze rijksgesubsidieerde instellingen, die opleiden tot van staatswege erkende diploma's, zo weinig kritisch omgaan met hun onderwijsaanbod. Prof. dr. De Boer, onderwijsdirecteur van de Utrechtse faculteit verklaarde tegenover de *Utrechtse*

Universiteitskrant niet blij te zijn met de nominatie, want hij werd liever met wetenschap geassocieerd. Zijn studenten zouden leren dat homeopathische middelen niet werken, maar de jury betwijfelt of dat inzicht bij docent Van Meer, van de Nederlandse Vereniging voor Fytotherapie, ook bestaat.

Serius heeft de jury overwogen om de heer Wiegel, in zijn kwaliteit van voorzitter van Zorgverzekeraars Nederland, de prijs toe te kennen. De jury ontving van hem een schrijven met bericht van verhindering voor deze bijeenkomst; hij deelde ons daarbij tevens mee de prijs te zullen plaatsen temidden van zijn andere eervolle huldgingen: meest charismatische Nederlander (2004), de sigarenroker van het jaar (1985) en de slechtste politicus van het jaar (in 1975 plaats 1 en in 1976 plaats 2). Hij liet volstrekt niet merken intellectueel of moreel aangesproken te zijn door ons verwijt dat hij geen leiding geeft aan zijn achterban en nooit afstand nam van de gedwongen koppelverkoop van alternatieve geneeswijzen en reguliere behandelingen, die in de iets uitgebreidere verzekeringspakketten thans vrijwel onontkoombaar is geworden. Ook het feit dat vorig jaar ook al een verzekeraar - Achmea Zilveren Kruis - de hoofdprijs ontving werkte in Wiegels voordeel: hij wordt het niet.

Van de drie nog niet genoemde kandidaten heeft het Enschedese bemiddelingsbedrijf Prescan zich door middel van een uitvoerig schrijven tot ons gewend in de hoop zelfs de nominatie van tafel te krijgen. De Duitse ziekenhuizen waarnaar Prescan verwijst en die dezelfde dag nog een CT scan of MRI van u kunnen maken, zouden 'regulier' zijn en wel degelijk kijken naar de indicatie voor het onderzoek. De reclameteksten suggereren echter wel anders: onderzoek 'zonder verwijzing' en een abonnement op periodieke screening waren immers mogelijk. Ook het min of meer aangemoedigde passeren van de huisarts wordt door de jury als ernstig verwijtbaar beschouwd. Dat men ook soms foto's op goede indicatie maakt, omdat de Nederlandse scanners vol zitten en lage wachttijden hebben, daartegen richtten onze bedenkingen zich niet. De Nederlandse Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde drijft de spot met zijn eigen kwaliteitsdoelstellingen en de zogenaamde toetsbare praktijkvoering van haar leden. Medisch-wetenschappelijke verenigingen vormen een essentiële factor in de ontwikkeling en bewaking van het vakgebied en dienen een krachtige interne discipline te handhaven jegens de eigen leden. Doet men dat niet, zoals helaas vrijwel steeds het geval is, dan onder-

mijnt men de eigen status en brengt het publiek vertrouwen in de beroepsgroep in gevaar. Ook toen de NMT door de Vereniging tegen de Kwakzalverij indringend werd geconfronteerd met het gedrag van haar eigen 'biologische tandartsen', toen bleef men deze disfunctionerende leden van ganser harte aan de borst koesteren - een treurig gezicht.

Slechts één kandidaat overtrof alle genomineerden en hem zal de Meester Kackadorisprijs 2004 ten deel vallen met alle bijbehorende parafernalia.

Het is een arts, die zich reeds tijdens zijn studie interesseerde voor alternatieve geneeswijzen en op reis ging naar India en China om daar te 'leren'. Hij keerde terug als acupuncturist en dat kwalificeerde hem in 1976 direct voor opnemings in de departementale Commissie Alternatieve Geneeswijzen, genoemd naar haar voorzitter Muntendam. Hij zou nog vele jaren daarna een propagandist blijven van de alternatieve geneeskunde en je kon hem menig keer in gezelschap van Aakster, uitgeverij Ankh-Hermes en Dr. Vogel zien. Van de aanbevelingen van de commissie-Muntendam, die zeer pro-alternatief waren, heeft hij zich nimmer gedistantieerd. Door zijn omfloerste en voorzichtige wijze van formuleren lijkt het wel of hij niet de kritiekloze aanbieder is van de alternatieve geneeskunde, die hij in werkelijkheid wel moet zijn. Hij heeft waarschijnlijk gemeend de alternatieve geneeskunde beter te kunnen dienen door zich als 'regulier huisarts' te afficheren en dan hoogstens een regulier huisarts die wel eens verwijst naar genezers, maar zichzelf niet meer met alternatieve geneeskunde bezig houdt.

Een dieptepunt en tevens directe aanleiding voor de toekenning van de Meester Kackadorisprijs 2004 was het verschijnen van de negende editie van zijn kwakzalversencyclopedie *Geneeswijzen in Nederland*. Niet alleen nam de jury aanstoot aan elk gebrek aan kritiek op de door hem beschreven geneeswijzen, maar de inhoud ervan klopte bovendien minder dan ooit: onjuiste en te hoge opgaven van de omvang van de alternatieve sector in ons land, een overschatting van aantal alternatief werkzame huisartsen en het opvoeren van Houtsmuller als een volstrekt bonafide man die een wondergenezing achter de rug heeft. Nergens maakt de auteur melding van Houtsmullers pijnlijke 'vergissing': het door deze zelf toegegeven feit dat hij nimmer was opgegeven of last van uitzaaiingen had gehad. De jury kan zich nauwelijks voorstellen, dat hier nog sprake is van een vergissing van de kant van de auteur: hier moet

Paul van Dijk
ten tijde van het
verschijnen van
de 1e druk van
*Geneeswijzen in
Nederland*.

Foto uit *Trouw*,
14 januari 1977

haast wel kwaadwillige opzet worden verondersteld. Dat deze arts ook nog door de Utrechtse medische faculteit in staat wordt gesteld om keuzecolleges te geven aan medische studenten, dat maakt zijn rol des te kwalijker. Om al deze redenen heeft de jury unaniem besloten de Meester Kackadorisprijs 2004 toe te kennen aan de Zaltbommelse huisarts Paul van Dijk. Wij verzoeken de heer Van Dijk naar voren te komen om het diploma en het kunstvoorwerp in ontvangst te nemen.'

Na een donderend applaus uit de zaal, kennelijk ten instemming met de keuze van de jury, moest worden geconstateerd dat de heer Paul van Dijk niet aanwezig was. Tot overhandiging van het diploma en het wederom door de Enkhuizer kunstenaar W. Zijp vervaardigde kunstvoorwerp kon derhalve niet worden overgegaan. De heer Van Dijk liet aldus ook een kans voorbij gaan om zijn opvattingen nog eens aan een kritisch maar beleefd forum voor te leggen. Hij gaf er de voorkeur aan dit te doen buiten de arena, waarin hij was uitgenodigd, want reeds zijn nominatie had hem aanleiding gegeven tot een vrolijk stukje in de provinciale bladen waarin de Bommelse huisarts een column schrijft. Erg punctueel ging hij daarbij niet te werk, want hij noemde onze Vereniging een vereniging van 'juristen, psychologen en (gepensioneerde) artsen'. In het *Brabants Dagblad* werd hij hierover onmiddellijk gekapitteld door Jan Willem Nienhuys, die naar waarheid kon melden dat de VtdK voor ruim de helft bestaat uit artsen, apothekers, tandartsen en dierenartsen en dat er van dezen slechts een op de zes in ruste is! Dit speelde zich nog af voor de toekenning van de prijs. Na de toekenning sloeg de getergde fellow traveller der alternatieve geneeskunde nog wilder om zich heen. Op 1 november wijdde hij zijn column in de GPD-pers aan zijn uitverkiezing. Hij onderstreepte wederom hoe regulier hij wel was en

dat de VtdK een stel extremisten zijn die zelfs haptonomie en manuele geneeskunde als kwakzalverij beschouwen. Van Dijk voelde zich aangetast in zijn goede naam, vond de prijs 'knap vervelend' en een 'smet op zijn werk als huisarts'. Toch is het allemaal zijn eigen schuld: had hij maar moeten luisteren naar de mensen die hem 'in 1976 al waarschuwd met dat alternatieve gedoe te stoppen, want 'anders kan je een academische loopbaan wel vergeten'.

In de medische krant *MedNet*, nummer 18 van 4 november, pagina 34 werd melding gemaakt van de toekenning van de Kackadorisprijs 2004 aan Van Dijk. In Van Dijks commentaar, zoals weergegeven in dat artikel, trachtte hij de status van de prijs en de keuze van de jury te ondermijnen door te stellen dat ook 'de Universiteit van Utrecht genomineerd was' en dat Wiegel, aanvoerder der zorgverzekeraars, genomineerd was 'omdat hij blijkt geeft van minachting voor de doelmatigheid van de reguliere gezondheidszorg'.

Van Dijk verdraaide hier de overwegingen uit het juryrapport: niet de Utrechtse universiteit, maar de faculteit der farmaceutische wetenschappen werd genomineerd wegens het door pro-alternatieve docenten laten lesgeven over homeo- en fytotherapie. Wiegel was genomineerd omdat zijn achterban in de particuliere verzekeringen en in de aanvullingsfondsen der ziekenfondsen doet aan gedwongen koppelverkoop van reguliere en effectieve behandelwijzen met kwakzalverijen als homeopathie, acupunctuur en antroposofie.

Omdat Van Dijk het juryrapport kreeg toegesonden, kan uit zijn uitlatingen maar één conclusie worden getrokken: Van Dijk trachtte zijn reputatie tracht te redden door het leugenachtig verdraaien van de zeer welomschreven overwegingen van de jury. Het versterkt mij ook in de overtuiging dat hem de Mr Kackadorisprijs terecht werd toegekend.

Of er andere genomineerden waren komen opdagen bleef onduidelijk. Nog diezelfde middag werd VtdK-secretaris Van Dam gebeld door *Tubantia*, die wilde weten of Prescan de gelukkige was geworden, en door een medewerker van Wiegels ZN, waar men kennelijk een persbericht gereed had liggen voor het geval deze vrolijke sigarenroker met de prijs zou zijn gaan strijken. Quod non. ●